

N:o 74.

Af herr **Magnuson**, i anledning af *Kungl. Maj:ts propositioner N:o 119, om ändringar i grufvestadgan m. m., samt N:o 121, med förslag till bestämmelser angående undersökning och tillgodogörande af mineralfyndighet å viss kronojord.*

Vid föredragning i statsrådet af ofvan omnämnda lagförslag och bestämmelser anförde chefen för justitiedepartementet följande:

»Sedan år 1902 har frågan om lämpligheten af ett upphäfvande af inmutningsrätten å viss kronojord varit föremål för behandling af statsmakterna. I afbidan på definitivt beslut i frågan har alltifrån nämnda år varit stadgadt, att inom Norrbottens län inmutning endast för kronans räkning må ske å kronojord, som ej under ständig besittningsrätt innehafves eller är till boställe anslagen. Denna provisoriska lagstiftning utsträcktes år 1907 att afse afven Jämtlands och Västerbottens län, i det att genom lag den 19 april 1907 bestämdes, att inom nämnda tre län inmutning endast för kronans räkning finge under tiden intill den 15 maj 1908 ske å dylik kronojord. Enligt lag den 8 maj 1908 skall hvad sålunda stadgats fortfarande gälla intill den 15 maj 1909.

Tiden torde nu vara inne att söka upptaga frågan till slutlig lösning; och är det i sådant ändamål jag nu anmäler detta ärende. Jag anser mig då till en början böra erinra i korthet om de bestämmelser, som enligt den äldre grufslagstiftningen gällt med afseende å tillgodogörandet af mineralfyndigheter å kronojord.»

Efter att sedermera hafva historiskt belyst, huru vår n. v. grufslagstiftning tillkommit och de grundsatser, hvarpå densamma är bygd; efter att vidare hafva redogjort för de båda förslag af åren 1907 och 1908, som dels af sakkunniga dels med biträde af sakkunniga utarbetats i syfte

att, om inmutningsrätten upphäfdes beträffande viss kronojord, i stället ersätta densamma med andra bestämmelser, yttrar departementschefen bland annat följande:

»Jag torde redan här böra nämna, att enligt min öfvertygelse ett ordnande af förhållandena med afseende å mineralfyndigheter å kronojord nu bör företagas i väsentlig öfverensstämmelse med 1908 års förslag. De mot förslaget framställda anmärkningarna hafva synts mig ej böra för-
anleda annat än någon mindre omarbetning där af utan rubbning af förslagets principer, hvilken omarbetning jag ock låtit inom justitiedepartementet verkställa.»

Vidare anföres angående samma 1908 års förslag:

»Jag läser dock först hafva att yttra mig om detta förslags yttre uppställning. Det har affattats i två formellt skilda delar, af hvilka den ena utgöres af ett lagförslag rörande sådana ändringar i grufvestadgan, som af inmutningsrättens upphäfvande i förut af mig angifven omfattning betingas, och den andra innefattar *de bestämmelser angående undersökning och tillgodogörande af mineralfyndigheter å viss kronojord, hvilka skulle träda i stället för grufvestadgans föreskrifter*. Vid den visserligen ej betydande omarbetning af förslaget, som med anledning af inkomna anmärkningar ägt rum, har denna tudelning bibehållits.

Uppenbart är nämligen, att den af mig förordade inskränkning i rätten till inmutning å kronojord icke kan genomföras i annan ordning än den, som för ändring af allmän civillag är i § 87 regeringsformen föreskrifven. Å andra sidan torde med hänsyn till den form, som för de blifvande upplåtelseerna funnits lämplig, reglerna om dessa ej böra erhålla civillags natur, utan synes det, då, på sätt jag förut yttrat, kronan efter inmutningsrättens bortfallande är såsom jordägare berättigad att fritt förfoga öfver fyndigheterna å sin mark, böra jämlikt 77 § regeringsformen tillkomma Riksdagen ensam att bestämma om grunderna för förvaltningen af dessa fyndigheter.»

Förenämnda förslag till lagar och till bestämmelser om grufdrift å kronojord hafva med hänsyn till frågans natur från lagutskottet blifvit öfverlämnade till behandling af sammansatt stats- och lagutskott.

Hvad jag nu emellertid befarar är, att det sammansatta utskottet på grund af de mot Riksdagens slut allt mera hopade göromålen icke tilltror sig att ingå i en fullständig och uttömmande pröfning af de särskildt för vår bergshandtering så viktiga bestämmelserna angående undersökning och tillgodogörande af mineralfyndigheter å viss kronojord, hvilka skulle träda i stället för grufvestadgans föreskrifter, men ändock kanske af rent formella skäl och för att ej frigifva inmutningsrätten i Norrbottens, Väster-

bottens och Jämtlands län, antar de i Kungl. Maj:ts proposition n:o 119 föreslagna förändringarne i grufvestadgan. Härigenom skulle på grund af den nya lydelsen af grufvestadgans § 3 inmutningsrätten blifva upphäfd *öfver hela riket* för all odisponerad kronojord utan att något annat sattes i stället.

En sådan utgång af frågan synes mig dock vara mycket att beklaga och knappast lär man kunna tro, att något sådant kan hafva af Kungl. Maj:t åsyftats; utan meningen får väl ändock antagas hafva varit, att de föreslagna ändringarne i grufvestadgan och särskildt af dess § 3 endast äro tillkomna på grund af och stå i ett följdriktigt samband med det nya koncessionsförfarandet, som Kungl. Maj:t i sin proposition N:o 121 föreslagit beträffande tillgodogörandet af vissa mineralfyndigheter å odisponerad kronojord. Hellre då synes mig nu gällande provisoriska förbud mot inmutning å kronojord i Norrland böra få fortfara att gälla till dess andra bestämmelser träda i stället och icke de gamla bergslagerna i mellersta Sverige utan moget bepröfvande påtvingas en lag, som inskränker en rätt, hvilken till obestriddig fromma för svensk järnhandtering där bestått sedan århundraden.

Med anledning häraf och på grund af det anförda får jag därför vördsamt hemställa, att Riksdagen måtte besluta:

1:o) att antaga Kungl. Maj:ts proposition N:o 119 endast under förutsättning att Kungl. Maj:ts proposition N:o 121 med förslag till bestämmelser angående undersökning och tillgodogörande af mineralfyndigheter å viss kronojord varder i hufvudsaklig öfverensstämmelse med Kungl. Maj:ts förslag antaget; och

2:o) att Riksdagen i förbidan, att Kungl. Maj:t till kommande Riksdag helst i samband med en allmän revision af grufvestadgan inkommer med förnyad proposition i frågan, för sin del nu antager följande lag angående fortsatt tillämpning af hvad i lagen den 19 april 1907 om inskränkning i inmutningsrätten är stadgadt:

Härigenom förordnas, att hvad i lagen den 19 april 1907 om inskränkning i inmutningsrätten är stadgadt, skall fortfarande gälla intill den 15 maj 1910.

Stockholm den 24 april 1909.

Tord Magnuson.